

اقدامات فساد ستیز اقتصادی شهید رئیسی

سمیرا اشکور کیایی^۱

چکیده

بررسی اقدامات شهید رئیسی نسبت به فساد ستیزی در عرصه اقتصادی برای داشتن جامعه ای سالم و به دور از فساد اقتصادی بسیار موثر و سرنوشت ساز است. و غفلت از آن آسیب های جدی در جامعه به وجود آورده است، امروزه باید یکی از اولویت های حکومت اسلامی باشد. این مقاله، با روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع معتبر از قبیل ادله ی قرآنی، روایی و عقلی، درصدد کشف اقدامات شهید رئیسی به مسأله ستیز با فساد اقتصادی است. بررسی های انجام شده، حاکی از آن است که شهید رئیسی با انجام اقدامات خود شامل افزایش ۵ برابری رشد تولید، گسترش تولید و خرید گندم، رقابت در بازار بین المللی دارو، آب رسانی به ۵۰۰۰ روستا و افزایش طرح های عمرانی بخش صنعت، نقش مهمی در حفظ اقتصاد کشور داشته است. بنابراین شهید رئیسی با انجام این موارد، در تحقق جامعه ای سالم و به دور از فساد اقتصادی اقدام کردند.

کلید واژه : فساد اقتصادی — مبارزه با فساد — شهید رئیسی

^۱ - طلبه سطح دو، مدرسه علمیه فاطمه — الزهرا (سلام الله علیها)، شیروود، نویسنده:

samira.eshkevarkiaei@gmail.com

مقدمه

امروزه در اکثر جوامع به وضوح می توان نشانه هایی از فساد و انحراف و جرم و جنایت را به نوعی مشاهده کرد. فساد اعتماد مردم به دولت را خدشه دار می سازد و ثبات سیاسی و هنجارهای فرهنگی و ملی و اجتماعی را متزلزل نموده و با تخریب رقابت منصفانه در بازار کار و تخصیص ناکارآمد منابع مانع رشد اقتصادی می شود. فساد نابسامانی های بسیاری برای جوامع بشری به دنبال داشته و جنگ های پی در پی، خشونت ها و قیام علیه تمدنهای حاکم، از بین رفتن سازمانها و در هم ریختن جوامع ناشی از فساد بوده است. در ادبیات توسعه فساد را به عنوان یکی از موانع رشد و توسعه-ی اقتصادی می- شناسند که می- تواند بنیان- های اخلاقی، اجتماعی و ارزشی و سرمایه اجتماعی یک جامعه را تخریب نماید. به همین دلیل است که همواره یکی از آموزه-های مهم ادیان الهی به ویژه اسلام و مذاهب پیرو آن تأکید خاصی بر مبارزه با فساد اقتصادی در همه- ی ابعاد آن دارد. مبارزه با فساد اقتصادی از آنجا اهمیت بیشتری پیدا می کند که مفاسد اقتصادی، مفاسد فرهنگی و مفاسد اخلاقی را هم می آورد شرط لازم در مشارکت مردمی در معادلات اقتصادی کشور، برطرف نمودن معضلات و مفاسد از اقتصاد است، زیرا باید صحنه ی اقتصادی امنیت داشته باشد تا توسعه و پیشرفت اقتصادی در جامعه تحقق یابد. مبارزه با فساد و جلوگیری از بی قانونی و بی انضباطی مالی و جلوگیری از تخلفات و جرایم اقتصادی از جمله وظایف دولت بوده است. سید ابراهیم رئیس الساداتی (۲۳ آذر ۱۳۳۹ - ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳) مشهور به سید ابراهیم رئیسی، سیاستمدار اصولگرا، روحانی شیعه و دادستان ایرانی بود که از ۱۴۰۰ تا هنگام مرگش در ۱۴۰۳ به عنوان هشتمین رئیس جمهور ایران فعالیت می کرد. او عضو جامعه روحانیت مبارز و نماینده و نایب رئیس اول مجلس خبرگان رهبری بود. ویژگی مهم و نماد آیت الله رئیسی پاکدستی و فسادستیزی است در این ۳۰ سال خدمت ذره ای غبار و لکه از ایشان، در مخیله کسی نمی گنجد. از این رو، تحقیق حاضر عهده دار پاسخ گویی به این سوال است که: اقدامات فساد ستیز شهید رئیسی چیست؟

از نظر پیشینه، در مورد فساد ستیزی، زارعی و همکاران (۱۳۹۳) مقاله ای با عنوان (فساد اقتصادی از دید اسلام) نکته حائز اهمیت این تحقیق آن است که باید با آسیب شناسی به موقع و شناختی دقیق از نقاط اثرگذار و ضعف آفرین زمینه های فساد را در مراحل اولیه از بین برده و زمینه را برای اصلاح و صلاح مسیر انقلاب و نظام آماده کند. از همین رو شناخت عوامل به وجود آورنده فساد و راه های مقابله با آن از ضروریات است و بر همه احاد جامعه واجب است.

پورانوش (۱۳۹۳) در مقاله ای با عنوان (فساد اقتصادی و پیامدهایش) در این تحقیق با روش کتابخانه ای به بررسی فساد اقتصادی و پیامدهایش پرداخته شده یافته های این بررسی نشان می دهد که فساد، علل اقتصادی و اجتماعی متعددی دارد و باعث ناکارآمد تر شدن دستگاه حکومتی، فقر بیشتر و همچنین بیشتر شدن نابرابری در جامعه می شود و همچنین برای مبارزه با فساد به طور کلی و فساد اقتصادی باید اکثر نهادهای دولتی و در بعضی موارد نهاد های بین المللی بسیج شوند تا بتوانند با این مسئله مبارزه کنند.

شهبازی (۱۳۹۳) در مقاله ای با عنوان (هوشمند سازی و راهکارهای مبارزه با فساد اقتصادی) نکته حائز اهمیت این تحقیق آن بود که باید راهکاری ارائه شود که در آن از نوع قوانین گرفته تا زیر ساخت های نهاد ها همه و همه بگونه ای تغییر کند تا کمترین سوءاستفاده از منابع شود. در حقیقت با وضع قوانین بازرسی مستمر و هوشمندانه می توان به این مهم دست پیدا کرد. این هوشمند سازی دارای اولویت هایی است که در این مقاله به آن پرداخته شده.

صیدی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله ای با عنوان (راهبردهای قوای سه گانه نظام جمهوری اسلامی برای مقابله با فساد اقتصادی با تأکید بر امنیت ملی) در این مقاله نه راهبرد مقابله با فساد اقتصادی تدوین گردید، از میان این نه راهبرد، راهبرد ایجاد و ارتقای شفافیت همه جانبه و پیشگیری از گسترش و نفوذ فساد و از بین بردن عوامل محرک و زمینه های ارتکاب فساد راستای ایجاد عدالت همه جانبه به عنوان مهم ترین راهبرد انتخاب و هشت راهبرد نیز در ذیل آن تعیین گردید .

اما به صورت خاص نوشته ای در مورد اقدامات فساد ستیز شهید رئیسی در زمینه اقتصادی مشاهده نشده است .

پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این پرسش است که شهید رئیسی چه اقدامات فساد ستیزی در زمینه ی اقتصادی انجام داده است.

افزایش ۵ برابری رشد تولید

یکی از اقدامات شهید رئیسی در زمینه ی مبارزه با فساد اقتصادی، افزایش ۵ برابری رشد تولید بود، افزایش بلندمدت ظرفیت تولید به منظور افزایش عرضه کل تا بتوان نیازهای جمعیت را تامین کرد .

افزایش تولید و به دنبال آن رشد اقتصادی به الزامات و بسترسازی در مسیر نقشه راه آینده (یک ساله یا چندساله) با تعیین اهداف مشخص شده نیاز دارد؛ با این نوع رویکرد که الان در چه وضعیتی هستیم، به کجا می خواهیم برسیم و در مسیر عبور از وضعیت موجود به وضعیت هدف گذاری شده چه پیش نیازهایی لازم است. با این نگاه، وضعیت موجود اقتصادی کشور، رکود تورمی است؛ یعنی همزمان تورم و رکود اقتصادی وجود دارد.^۱

در ادبیات اقتصادی ایجاد بنگاه های جدید و رشد بنگاه های موجود دو عامل اساسی در افزایش تولید محسوب میشود. این در حالی است که در مقایسه با ایجاد بنگاه های جدید، رشد بنگاه های موجود خصوصاً زمانی که بخش عمده ای از ظرفیت این بنگاه ها خالی رها شده و تولید کمتر از اندازه کارا صورت میگیرد، زمینه را برای تخصیص بهینه منابع تولید که نیروی کار و سرمایه از عمده ترین آنها محسوب میشود، فراهم می کند. با تخمین ظرفیت های بهینه صنایع تولیدی

^۱-باشگاه اقتصاددانان، الزامات رشد تولید، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲

و مقایسه آن با ظرفیتهای موجود، امکان افزایش تولید این بخش را از مسیر رشد بنگاه های موجود بررسی کند.^۱

قرآن به گستردگی منابع تولید عقیده دارد: (وَآتَاكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا... و از هر چیزی که از او خواستید، به شما داد؛ و اگر نعمتهای خدا را بشمارید، هرگز آنها را شماره نتوانید کرد)^۲ (وَلَقَدْ مَكَنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ... ما تسلط و مالکیت و حکومت بر زمین را برای شما قرار دادیم و انواع وسایل زندگی را برای شما فراهم ساختیم...)^۳ پس با توجه به اینکه همه چیز در زمین هست، باید با مدیریت صحیح، از منابع موجود استفاده کرد و منابع شناخته نشده را شناسایی کرد و به کار گرفت.

در نظام اقتصادی اسلام آنچه به میزان و نوع کالا و خدمات جهت می دهد، رفع نیاز عمومی جامعه به معنای واقعی صرف نظر از قدرت پولی مردم. زیرا عدم تامین نیازهای ضروری مردم موجب وابستگی اقتصادی به کشورهای بیگانه می شود و وابستگی اقتصادی، استقلال سیاسی و فرهنگی کشور را تحت شعاع قرار می دهد که این مخالف نظر اسلام است؛ زیرا اسلام خواهان عزت و سربلندی جامعه مسلمانان در بین دیگر جوامع است و هرگونه تسلط و وابستگی به بیگانه را نفی می کند: (وَلَن يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا)^۴ «خداوند هرگز بر [زبان] مومنان، برای کافران راه [تسلطی] قرار نداده است». از پیامبر اکرم (ص) نیز در این زمینه روایتی نقل شده که فرمود: « اسلام بر تراست و چیزی بر آن برتری ندارد »^۵ امام علی (ع) نیز وابستگی به دیگران را باعث اسارت

^۱ - فیض پور، رادمنش و شاه محمدی، مهر جردی، ظرفیت های خالی در صنایع تولیدی ایزان و نقش آن در افزایش

تولید ملی، ص ۱۷۵ تا ۲۰۵

^۲ - ابراهیم، ۳۴

^۳ - الاعراف، ۱۰

^۴ - نساء، ۱۴۱

^۵ - حر عاملی، وسائل الشیعه، ۱۴۰۹: ۲۶/ ۱۴

تولید و ارائه بسته‌های حمایتی بخش صنعت را احیا کرد که بعد از گذشت حدود هزار روز از خدمات دولت سیزدهم، شاهد رشد بخش صنعت و بهبود وضعیت آن هستیم.^۱

بررسی آمارهای مستند از وضعیت شاخص‌های اقتصادی در بخش صنعت نشانگر رشد بخش صنعت، افزایش ارزش افزوده از ناخالص داخلی و رشد قیمت تولیدکنندگان با افت تورم سالانه در دولت سیزدهم است که نسبت به دولت‌های گذشته کارنامه درخشانی داشته است.

بررسی وضعیت شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت و زیر بخش‌های اصلی آن طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲ نشان می‌دهد که تورم در این بخش از ۵۶٫۸ درصد در سال ۱۳۹۹ به ۲۹٫۹ درصد در سال ۱۴۰۲ رسیده است و کاهش چشمگیری داشته است. تورم این بخش با روی کار آمدن دولت سیزدهم و اقدامات در سطح کلان اقتصادی در حمایت از بخش صنعت نشان می‌دهد که تغییرات شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت نسبت به سال قبل (تورم سالانه) در سال ۱۴۰۲ به ۲۹٫۹ درصد رسید که در مقایسه با سال قبل (۳۱٫۷ درصد)، ۱٫۸ واحد درصد کاهش داشته است.^۲ طبق گزارش‌های منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران، در این سال، کمترین تورم سالانه با ۱۷٫۵ درصد مربوط به رشته فعالیت "ساخت کاغذ و محصولات کاغذی" و بیش‌ترین تورم سالانه با ۶۹٫۵ درصد مربوط به رشته فعالیت "ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر" است. آخرین آمارهای بانک مرکزی نیز گویای رشد سه برابری بخش صنعت در دولت سیزدهم است، طبق این گزارش متوسط رشد فصلی بخش صنعت از ابتدای دولت سیزدهم تا پایان پاییز ۱۴۰۲ بالغ بر ۶٫۷ درصد بوده است در حالی که متوسط رشد بخش صنعت در هشت سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم فقط ۲ درصد گزارش شده است.^۳ دولت سیزدهم سه برابر دولت یازدهم به موضوع رشد شاخص‌های بخش صنعت پرداخته است. رشد بخش صنعت در هشت سال دولت گذشته در ۱۲ فصل منفی شده بود؛ اما در ۹ فصل دولت رئیسی تاکنون به طور مداوم مثبت

^۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، رشد ۳ برابری شاخص‌های بخش صنعت در دولت شهید جمهور، ۱۵ خرداد ۱۴۰۳

^۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، رشد ۳ برابری شاخص‌های بخش صنعت در دولت شهید جمهور، ۱۵ خرداد ۱۴۰۳

^۳- همان

بوده است. بررسی آمارهای صنعتی از سوی مرکز آمار ایران و بانک مرکزی در کشور نشان می‌دهد که رشد تولیدات صنعتی نیز از ۳,۳ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۹,۵ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده است که رشد ۲,۹ برابری را نشان می‌دهد که حدنصاب جدیدی در ۱۰ سال گذشته است. همچنین بررسی روند بخش‌های عمده اقتصادی در محصول ناخالص داخلی و ارزش افزوده نشان می‌دهد که سهم بخش صنعت از ۳,۱ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۷,۷ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده است. رشد شاخص‌های بخش صنعت نه تنها به بهبود شرایط اقتصادی کمک می‌کند؛ بلکه نقش بسزایی در سهم ۳۳,۷ درصدی اشتغال دارد.^۱

بنابراین افزایش طرح‌های عمرانی بخش صنعت، یکی از اقداماتی بود که شهید رئیسی در زمینه مبارزه با فساد اقتصادی داشت.

نتیجه

این نوشتار بر اساس این پرسش شکل گرفت، شهید رئیسی چه اقدامات فساد ستیزی در زمینه اقتصادی داشت؟

امروزه در اکثر جوامع به وضوح می‌توان نشانه‌هایی از فساد را به نوعی مشاهده کرد. فساد اعتماد مردم به دولت را خدشه دار می‌سازد و ثبات سیاسی و هنجارهای فرهنگی و ملی و اجتماعی را متزلزل نموده و با تخریب رقابت منصفانه در بازار کار و تخصیص ناکارآمد منابع مانع رشد اقتصادی می‌شود. مبارزه با فساد اقتصادی از آنجا اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که مفاسد اقتصادی، مفاسد فرهنگی و مفاسد اخلاقی را هم می‌آورد شرط لازم در مشارکت مردمی در معادلات اقتصادی کشور، برطرف نمودن معضلات و مفاسد از اقتصاد است، زیرا باید صحنه‌ی اقتصادی امنیت داشته باشد تا توسعه و پیشرفت اقتصادی در جامعه تحقق یابد. مبارزه با فساد و جلوگیری از بی‌قانونی و

^۱ - خبرگزاری جمهوری اسلامی، رشد ۳ برابری شاخص‌های بخش صنعت در دولت شهید جمهور، ۱۵ خرداد

بی انضباطی مالی و جلوگیری از تخلفات و جرایم اقتصادی از جمله وظایف دولت بوده است . سید ابراهیم رئیسی از سال ۱۴۰۰ تا هنگام مرگش در ۱۴۰۳ به عنوان هشتمین رئیس جمهور ایران فعالیت می کرد .

احیای واحدهای تولیدی و صنعتی راکد و نیمه تعطیل ، به دلیل نقش آن در رونق تولید و کم کردن مشکل اشتغال از موضوعات مورد اهتمام دولت سیزدهم است . در دولت آقای دکتر رئیسی تاکنون ۶۰۰۰ واحد تولیدی راکد و تعطیل ، به چرخه تولید بازگشت . از این تعداد بیش از ۳۰۰۰ واحد ، صنعتی و معدنی است و حدود ۲۰۰۰ واحد در حوزه صنایع عمومی (نساجی ، سلولزی و غذایی) است . نتیجه اقدامات دولت ، افزایش ۵ برابری رشد تولید بوده است .

طبق اعلام سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد (فائو) در سال گذشته ۱۴۰۲، ارزش تولید ناخالص گندم در ایران حدود ۶ میلیارد دلار نسبت به میزان مشابه در سال قبل ، و نسبت به دو سال ، قبل ۱۰ میلیارد دلار ، افزایش داشته است . توسعه روش های نوین آبیاری ، گسترش تولید گندم دیم ، ارتقاء کیفیت گندم و آزمون خاک از مهم ترین طرح های دولت در حوزه تولید گندم بوده که موجب این افزایش بی سابقه شده است .

در دولت سیزدهم کمبود دارو از ۲۰۰ قلم به ۶۵ مورد کاهش یافت . حمایت دولت از تولید کنندگان و صادرکنندگان دارو ، باعث شده ایران در ترازیکی از صادر کنندگان جدی دارو در منطقه ظاهر شود و رقابتی تنگاتنگ همپای محصولات شرکت های معتبر دنیا ، حضور داشته باشد .

نبود آب در مناطق روستایی مورد توجه ویژه دولت سیزدهم قرار گرفت و سعی بر ایجاد منابع پایدار آبی با اتصال به آب دریا بود که انتقال آب از دریای عمان به استان های کم آب ایران، از این دست است و تاکنون آبرسانی به بیش از ۵۰۰۰ روستا انجام شد .

در عمر دو ساله این دولت، بیش از ۱۰ هزار طرح عمرانی افتتاح شد؛ طرح هایی که چند دهه از عمر آن ها گذشته بود و دولت های قبل موفق به تکمیل و بهره برداری از آن ها نشده بودند .

در نتیجه ، از جمله وظایف شهید رئیسی این بود که اقداماتی را جهت مبارزه با فساد اقتصادی ارائه دهد تا جامعه ای به دور از فساد اقتصادی فراهم سازد .

۱. قرآن

۲. آمدی ، عبدالواحد بن محمد ، غررالحکم و دررالکلم ، علی بن ابی طالب ، امام اول ؛ رجایی ، مهدی ؛ دارالکتاب الإسلامی ، قم ، ایران ، سال ۱۳۶۸ هـ ش | ۱۴۱۰ هـ ق | ۱۹۹۰ م.

۳. احمد بن محمد ، الفیومی ، المصباح المنیر فی غریب الشرح الكبير للرافعی / تألیف احمد بن محمد بن علی المقرئ الفیومی ؛ قاهره : دار المعارف (الطبعة الثانية) ، ۱۳۹۷ هـ ق = ۱۹۷۷ م. = ۱۳۵۶.

۴. باشگاه اقتصاددانان ، الزامات رشد تولید ، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲

۵. پاینده ، ابوالقاسم ، نهج الفصاحه ، بی نا ، تهران: دنیای دانش ، سال ۱۳۸۲.

۶. حر عاملی ، محمد بن حسن ، وسائل الشیعه ، شعرانی ، ابوالحسن ، شریف رازی ، محمد ، ربانی شیرازی ، عبدالرحیم ، دار إحياء التراث العربی - بیروت - لبنان ، ۱۴۱۲ هجری قمری | ۱۹۹۱ میلادی.

۷. خبرگزاری دانشجویان ایران ، ایسنا ، بازگشت ۵۷۰۰ واحد تعطیل به چرخه تولید ، ۲۶ شهریور ۱۴۰۲.

8. _____، بررسی دستاوردهای سید الشهدای خدمت ، ۵ خرداد ۱۴۰۳.

9. خبرگزاری جمهوری اسلامی ، افزایش ۷،۵ درصدی رشد اقتصادی در دولت سیزدهم نسبت به دولت قبل ، ۱۱ تیر ۱۴۰۳.

10. _____، توفیق دولت سیزدهم در رکوردزنی خرید تضمینی و خودکفایی در تولید گندم نان ، ۲ فروردین ۱۴۰۳.

11. _____، رشد ۳ برابری شاخص های بخش صنعت در دولت شهید جمهور ،
۱۵ خرداد ۱۴۰۳.

12. خبرگزاری تسنیم، جهاد آبرسانی به ۵۰۰۰ روستا ، ۳۱ شهریور ۱۴۰۳

13. شیخ صدوق ، کتاب الخصال ، غفاری ، علی اکبر و همکاران ، جامعه مدرسین ، قم ، نوبت اول ،
سال ۱۳۶۲ هـ.ش.

۱۴. طبرسی ، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن ؛ رسولی ، هاشم ؛ دارالعرفه — بیروت
و لبنان ، سال ۱۳۶۷ هـ.ش | ۱۴۰۸ هـ.ق.

15. فیض پور، محمد علی؛ رادمنش ، سعیده و شاه محمدی مهرجردی، ابوالفضل، ظرفیت های
خالی در صنایع تولیدی ایران و نقش آن در افزایش تولید ملی ، مجلس و راهبرد ، شماره ۸۶،
تابستان ۱۳۹۵.

16. مجلسی ، محمد باقر ، بحار الأنوار ، بی نا ، دارالکتب الاسلامی ، سال ۱۰۷۰ هـ.ق.

17. مرکز ارتباطات دولت و روحانیت، شهید جمهور؛ دستاورد های دولت شهید آیت الله رئیسی،
نهاد ریاست جمهوری ، نوبت دوم ، خرداد ۱۴۰۳.

18. متقی ، علی بن حسام الدین ، کنز العمال ؛ حیانی ، بکری ؛ سقا، صفوه؛ مؤسسه الرسالة ، لبنان
— بیروت ، سال ۱۴۰۹ هـ.ق ۱۹۸۹ م.

19. معین ، محمد ، فرهنگ فارسی، امیر کبیر ، شرکت کتاب های جیبی فرانکلین ،نوبت ۲۷ ، سال
۱۳۹۱

۱۰. مجله بیمه ، بیمه آتش سوزی و زلزله ، ۷ آذر ۱۴۰۱